

ОСОБЛИВОСТІ МЕХАНІЗМУ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ

Анна Михайлівна ЛЕБЕДЄВА,

*здобувачка Донецького державного
університету внутрішніх справ*

Україна перебуває на відповідальному етапі розбудови незалежної правової держави, у зв'язку з чим корупція залишається однією з ключових загроз національній безпеці. Її небезпека зумовлена багатоаспектністю завданої шкоди: корупція посягає на конституційні права людини і громадянина, підриває верховенство права та демократичні засади, знижує довіру до органів влади, ускладнює економічний розвиток, порушує соціальну справедливість, руйнує морально-правові основи суспільства та негативно впливає на міжнародний імідж держави. Саме тому пріоритет антикорупційної політики полягає не лише у виявленні та притягненні винних до відповідальності, а й в усуненні причин і умов поширення корупції. Це вимагає системної управлінської діяльності, пов'язаної з виявленням і мінімізацією корупціогенних ризиків у сфері публічного управління, а також налагодженням ефективного внутрішньовідомчого та зовнішнього контролю. Отже, сучасні умови актуалізують потребу в новому теоретико-практичному підході до розуміння адміністративно-правового механізму протидії корупції.

Такий механізм повинен мати системний характер і охоплювати комплекс послідовних дій, спрямованих на розроблення, прийняття та реалізацію конкретних заходів запобігання корупційним проявам. Механізм адміністративно-правового регулювання протидії корупції доцільно розуміти як діяльність суб'єктів нормотворення і нормозастосування у сфері прийняття адміністративного законодавства та підзаконних нормативно-правових актів, а також їх застосування у публічно-правових відносинах за допомогою відповідних правових засобів. Така діяльність здійснюється як у межах органів державної влади та їх внутрішньовідомчої роботи, так і під час реалізації ними зовнішніх владних повноважень, забезпечуючи практичне втілення антикорупційного законодавства та державної антикорупційної політики [1, с. 138].

Розв'язання проблеми корупції є одним із пріоритетних завдань українського суспільства і держави. У Стратегії національної безпеки України корупцію прямо визначено як актуальну загрозу національній безпеці, а серед головних напрямів діяльності органів державної влади названо захист особи, суспільства і держави від правопорушень, зокрема корупційних, а також відновлення порушених прав і відшкодування завданої шкоди [2]. Високий рівень корупції в Україні зумовлений, зокрема, недостатньою ефективністю реформ у сфері протидії корупції та недосконалістю діяльності органів правопорядку щодо виявлення корупційних правопорушень і притягнення винних до відповідальності. У зв'язку з цим запобіган-

ня і протидія корупційним та пов'язаним із корупцією правопорушенням обґрунтовано визнаються одним із пріоритетних напрямів діяльності держави.

Сутність механізму адміністративно-правового регулювання протидії корупції полягає у процесі, за допомогою якого адміністративно-правова норма як формально визначене обов'язкове правило поведінки впливає на відповідні правовідносини, а також реалізується через акти ненормативного характеру, прийняті на її основі. Учасники адміністративних правовідносин, незалежно від характеру їх взаємозв'язку – підпорядкованого чи координованого, – діють відповідно до приписів норми або індивідуального акта, а їх реалізація забезпечується засобами адміністративно-правового впливу, у тому числі через застосування юридичної відповідальності за порушення встановлених вимог [1, с. 142]. З інституційної точки зору цей механізм охоплює також систему правових та організаційних інститутів, уповноважених здійснювати протидію корупції.

Водночас у теорії адміністративного права існують різні підходи до визначення структури механізму адміністративно-правового регулювання. Зокрема, наголошується, що адміністративно-правові норми можуть розглядатися як безпосередні складові такого механізму, особливо якщо аналіз здійснюється крізь призму стадій правового регулювання [3, с. 41]. У науці також поширений підхід, згідно з яким у механізмі адміністративно-правового регулювання виділяють органічні та функціональні елементи. До органічних належать ті, без яких сам механізм існувати не може, тоді як функціональні складові істотно впливають на його дію, хоча й не завжди є обов'язковими [4, с. 24].

Так, О. Д. Коломєць до органічних складових механізму адміністративно-правового регулювання відносить норми права як загальнообов'язкові правила поведінки, акти реалізації норм права як форму фактичного втілення правових приписів у поведінці суб'єктів, а також правові відносини, що виникають на основі таких норм [5, с. 3]. Подібний підхід дозволяє розкрити механізм адміністративно-правового регулювання як цілісну систему взаємопов'язаних правових засобів, спрямованих на врегулювання суспільних відносин у сфері виявлення, запобігання і протидії корупції.

Д. І. Йосифович до основних складових адміністративно-правового механізму протидії корупції відносить правовідносини у сфері протидії корупції, норми права, нормативно-правові акти, державні органи, уповноважені здійснювати антикорупційну діяльність, а також адміністративну відповідальність як складову адміністративного примусу, що застосовується до суб'єктів корупційних правопорушень у разі порушення вимог чинного антикорупційного законодавства [6, с. 119–120]. Такий підхід є цінним, оскільки відображає не лише нормативну, а й інституційну складову механізму протидії корупції.

Інституційний елемент механізму адміністративно-правового регулювання виявляється у поєднанні правових інститутів, органів державної влади та уповноважених посадових осіб, які реалізують положення адміністративного права, застосовуючи надані їм владні повноваження. При цьо-

му система такого механізму не є абсолютно сталою, оскільки змінюється залежно від розвитку антикорупційного законодавства, інституційної моделі публічного управління та практичних потреб держави.

Отже, складовими механізму адміністративно-правового регулювання протидії корупції доцільно вважати: адміністративно-правові норми та юридичні факти, з якими пов'язується виникнення відповідних правовідносин; акти реалізації норм адміністративного права; адміністративні правовідносини; засоби адміністративного примусу та юридичної відповідальності. Саме сукупність цих елементів забезпечує реальне функціонування адміністративно-правового механізму протидії корупції та практичну реалізацію державної антикорупційної політики.

Список використаних джерел:

1. Подоляка С. А. Теоретико-практичні основи адміністративно-правового забезпечення протидії корупції в органах прокуратури України: монографія. Київ: «Видавництво Людмила», 2018. 440 с.
2. Стратегія національної безпеки України: Указ Президента України від 14 верес. 2020 р. № 392/2020. URL: <https://www.president.gov.ua/-documents/3922020-35037>
3. Бездольний М. Ю. Державно-правовий механізм протидії корупції. *Форум права*. 2009. № 2. С. 38–43.
4. Коломоєць Т. О. Адміністративне судочинство України: підручник. Київ: Істина, 2008. 216 с.
5. Коломоєць О. Д. Поняття та сутність адміністративно-правового механізму попередження насильства в сім'ї. URL: http://www.bookz.com.ua/26/PD111_10.pdf.
6. Йосифович Д. І. Адміністративно-правове регулювання протидії корупції. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. Сер. Юридична. № 3. 2015. С. 115–123.